

مجله حسابداری سلامت، سال هفتم، شماره دوم، پیاپی ۲۰، پاییز و زمستان ۱۳۹۷، صص ۱۰۴-۱۲۶.

بررسی رابطه متقابل بین میزان افشای شاخص‌های گزارشگری پایداری شرکتی و کیفیت سود

مالک ییلویی خمسلوئی^۱، دکتر ناصر ایزدی‌نیا^{۲*} و دکتر مهدی عرب‌صالحی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۱/۱۹

تاریخ اصلاح نهایی: ۱۳۹۷/۰۹/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۱۴

چکیده

مقدمه: از آن جا که در ایران هیچ گونه مقررات اجباری برای افشای شاخص‌های گزارشگری پایداری وجود ندارد، سطح افشای این شاخص‌ها در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بسیار پایین است. با توجه به اهمیت مبحث گزارشگری پایداری در قرن حاضر، هدف این پژوهش بررسی رابطه متقابل بین میزان افشای شاخص‌های گزارشگری پایداری شرکتی و کیفیت سود است.

روش پژوهش: این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری آن شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۳۹۱ است که پس از اعمال شرایط و محدودیت‌های پژوهش نمونه‌ای به تعداد ۹۲ شرکت انتخاب شد. فرضیه پژوهش با استفاده از معادلات هم‌زمان به روش رگرسیون حداقل مربعات دو مرحله‌ای آزمون شده است.

یافته‌ها: نتایج حاصل از آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد که رابطه متقابل و معنی‌داری بین میزان افشای شاخص‌های گزارشگری پایداری شرکتی و کیفیت سود وجود دارد.

نتیجه‌گیری: میزان افشای شاخص‌های گزارشگری پایداری رابطه مثبت و معنی‌داری با کیفیت سود دارد و شرکت‌های با کیفیت سود بالاتر، بیشتر به سمت رویکرد افشای شاخص‌های پایداری روی آورده‌اند. بنابراین، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی برای تصمیم‌گیری بر اساس کیفیت سود شرکت‌ها افزون بر معیارهای مؤثر به‌دست آمده در سایر پژوهش‌ها باید شاخص‌های پایداری افشا شده به وسیله شرکت‌ها را نیز مدنظر قرار دهند.

واژه‌های کلیدی: پایداری شرکتی، شاخص‌های گزارشگری پایداری شرکتی، کیفیت سود.

۱. دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

۲. دانشیار، گروه حسابداری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

* نویسنده مسئول؛ رایانامه: N.Izadinia@ase.ui.ac.ir

مقدمه

سازمانی است که اطلاعاتی پیرامون عملکرد اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی شرکت را در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌دهد (۴).

با وجود رهنمودها و استانداردهای الگوی گزارشگری جهانی در مورد گزارشگری پایداری، در حال حاضر هیچ اجباری برای افشای اطلاعات پایداری در گزارش‌های سالانه وجود ندارد. در پرتو این اختیار عمل، در گزارشگری شرکت‌ها از عناوین زیادی برای توصیف گزارش‌های فعلی (از قبیل گزارش شهربندی شرکتی، گزارش مسئولیت اجتماعی شرکت، گزارش توسعه پایداری، گزارش هزینه‌های توسعه پایداری و گزارش پایداری) استفاده می‌شود که این موضوع اشاره به شباهت در مفاهیم هنجاری مسئولیت اجتماعی شرکت و گزارشگری پایداری دارد. این شباهت در مفاهیم سبب تقاضاهای روزافزونی برای گزارشگری چندبعدی و گزارشگری یکپارچه شده است (۵). در هر صورت نبود قانون برای گزارشگری پایداری باعث ایجاد مشکلات مختلفی نیز شده است. بر اساس نظر انجمن حسابداران خبره انگلستان و ولز مشکلات مذکور عبارت است از (۶):

۱. به دلیل داوطلبانه بودن این گزارش‌ها، تمامی شرکت‌ها چنین اطلاعاتی را افشا نمی‌کنند.
۲. ممکن است اطلاعاتی افشا شود که کامل یا قابل‌اتکا نیستند و بسیاری از شرکت‌ها صرفاً اطلاعاتی را افشا می‌کنند که جنبه مثبتی از آن‌ها را نشان می‌دهد.
۳. احتمال نبود یکنواختی در اطلاعات ارائه شده

تغییر در انتظارات جامعه از بنگاه‌های اقتصادی منجر به ایجاد تعاریف جدید و پیدایش پدیده‌هایی هم‌چون توسعه پایدار و پایداری شرکتی شده است. توسعه پایدار مفهومی است که در سال‌های اخیر به عنوان یک مسأله جهانی مطرح شده است. چرا که جهان با مشکلاتی از قبیل رشد جمعیت، افزایش قیمت حامل‌های انرژی و افزایش تقاضا برای مصرف آب و بحران‌های زیست‌محیطی مواجه است و ناچاراً جوامع باید به سمت پایداری بروند (۱).

پایداری شرایطی است که در آن وضعیت موجود حفظ می‌شود و در امکانات و شرایط تغییری حاصل نمی‌شود. اصطلاح پایداری، از مفهوم وسیع‌تری با عنوان توسعه پایدار گرفته شده است. از واژه توسعه پایدار در اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی برای اشاره به محیط و توسعه استفاده شد. توسعه پایدار توسعه‌ای است که نیازهای نسل فعلی را برآورده می‌کند بدون آن که توانایی و حق نسل آینده را در تأمین نیازهایش از محیط‌زیست و منابع طبیعی به مخاطره اندازد (۲).

داشتن رویکرد پایداری و انجام مسئولیت اجتماعی به وسیله شرکت‌ها باعث خلق ارزش اقتصادی می‌شود؛ زیرا، رشد و توسعه مداوم بدون دستیابی به توسعه پایدار جامعه میسر نخواهد شد (۳). شرکت‌ها عملکرد خود در زمینه توسعه پایدار و اطلاعات مربوط به فعالیت‌های خود در زمینه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی را در قالب گزارش پایداری ارائه می‌دهند. در واقع، گزارشگری پایداری یک گزارش

به دلیل اهمیت ویژه سود برای استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی، موضوعی به عنوان کیفیت سود مطرح شد تا از طریق آن قابلیت اطمینان به سودهای گزارش شده شرکت‌ها، با استفاده از معیارهای ارائه شده برای آن، بررسی شود (۹).

نظریه کیفیت سود برای اولین بار به وسیله تحلیل‌گران مالی و کارگزاران بورس مطرح شد؛ زیرا، آنان احساس می‌کردند که سود گزارش شده، آن چنان که در ذهن مجسم می‌شود، قدرت سود را نشان نمی‌دهد. منظور از کیفیت سود، زمینه بالقوه رشد سود و میزان احتمال تحقق سودهای آینده است. به بیان دیگر، ارزش یک سهم تنها به سود هر سهم سال جاری شرکت بستگی ندارد بلکه به انتظار از آینده شرکت و قدرت سودآوری سال‌های آینده و ضریب اطمینان نسبت به آن نیز بستگی دارد (۱۰ و ۱۱).

بر اساس ادبیات نوین حسابداری مدیریت برای افزایش ارزش شرکت‌ها و عملکرد مالی مطلوب‌تر و دسترسی به مزیت رقابتی پایدار که حاکی از کیفیت سود است شرکت‌ها افزون بر ارائه اطلاعات مالی باید رویکرد پایداری و مسئولیت اجتماعی نیز داشته باشند (۱۲ و ۱۳).

با توجه به آن چه در بالا عنوان شده و نتایج سایر پژوهش‌ها (۴ و ۱۴) اطلاعات مالی افشا شده و گزارشگری پایداری به طور متقابل با یکدیگر رابطه دارد. به این دلیل که شرکت‌هایی که اطلاعات مالی با کیفیت بالایی را گزارش می‌کنند انگیزه زیادی برای افشای همه نوع اطلاعاتی از جمله پایداری شرکتی را نیز دارند. هم‌چنین، افشای شاخص‌های گزارشگری

در سال‌های مختلف وجود دارد.

۴. برخی از شرکت‌ها به ویژه شرکت‌های کوچک و متوسط عقیده دارند که هزینه‌های تهیه و ارائه اطلاعات اضافی در این زمینه بیشتر از منافع آن است.

افزون بر مشکلات بیان شده در بالا، برخی از منتقدان در انگیزه شرکت‌ها برای فعالیت‌های پایداری و مسئولیت اجتماعی آنان تردید دارند و بر این باورند که شرکت‌ها می‌توانند فعالیت‌های پایداری را در راستای پیشبرد هدف‌های سیاسی خود به کار گرفته و از رویکرد پایداری به عنوان پوششی برای قصور خود در گزارشگری عملکرد استفاده کنند (۷).

یکی از راهکارهایی که ذی‌نفعان می‌توانند با استفاده از آن شرکت‌های مسئولیت‌پذیر اجتماعی را شناسایی کرده و مشخص کنند که شرکت‌ها چنین اطلاعاتی را به منظور مشروعیت بخشیدن به عملیات خود افشا می‌کنند یا هدف آن‌ها نشان دادن عملکرد واقعی است، تعیین رابطه بین افشا اطلاعات پایداری و کیفیت گزارشگری مالی است (۸). در پی رسوایی‌های مالی فراوان و انحلال یکی از مؤسسات بزرگ حسابرسی، اطمینان و اعتماد سرمایه‌گذاران به نظام گزارشگری مالی ضعیف شده و برای تعیین اعتبار و قابلیت اعتماد گزارش‌های مالی موضوع کیفیت اطلاعات مالی به عنوان یک عامل مهم پدیدار شده است. در نتیجه، تعیین کیفیت اطلاعات حسابداری و نتایج حاصل از آن، مورد توجه بیشتر سرمایه‌گذاران، مدیران، قانون‌گذاران و تدوین‌کنندگان استانداردها قرار گرفت. در این میان

گزارشگری پایداری شهرت دارد، سبب شده است تا افزون بر طرح شیوه‌های گزارشگری جدید، نیاز به پژوهش‌های گسترده‌ای در این حوزه نیز احساس شود (۱۴). لذا، با توجه به اهمیت بحث پایداری برای شرکت‌ها در قرن حاضر انجام پژوهش‌هایی در این زمینه در ایران نیز ضرورت فراوانی خواهد داشت که از جمله کاربران آن نهادهای قانون‌گذاری و اجرایی، فعالان بازار سرمایه، سایر نهادهای اجتماعی و پژوهشگران و مراکز پژوهشی هستند.

مشکلات مطرح شده در مورد وضعیت داوطلبانه گزارشگری پایداری حاکی از آن است که شرکت‌ها اقدام به گزارشگری گزینشی در این زمینه می‌کنند و تنها در برخی از حوزه‌ها عملکرد پایداری خود را بهبود داده و گزارش می‌کنند. هم‌چنین، با در نظر گرفتن این موضوع که گزارشگری پایداری شرکت برخی از اجزای محیط‌زیست و مسئولیت اجتماعی را تقریباً نادیده می‌گیرد و برخی دیگر از اجزای آن را حتی بیشتر از استانداردهای موجود مد نظر قرار می‌دهد این سوال‌ها مطرح می‌شود. اول، آیا این اقدام در راستای منافع عموم و نسل‌های آینده و در راستای منفعت سرمایه‌گذاران و ذی‌نفعان است یا تنها این اقدامات برای جلب رضایت ذی‌نفعان و گمراه کردن آنان به دلیل پایین بودن کیفیت اطلاعات مالی و به صورت ویژه کیفیت سود است؟ دوم، آیا شرکت‌هایی که اطلاعات مالی با کیفیت ارائه می‌کنند و کیفیت سود بالایی دارند، الزاماً، افشای شاخص‌های پایداری شرکت را بیشتر انجام می‌دهند؟ با توجه به این مطالب می‌توان مسأله پژوهش را به این صورت

پایداری می‌تواند رابطه جایگزینی با افشای اطلاعات مالی داشته باشد؛ زیرا، شرکت‌های با اطلاعات مالی با کیفیت پایین ممکن است تمایل داشته باشند افشای شاخص‌های پایداری را به عنوان جایگزینی برای کمبود کیفیت پایین اطلاعات مالی در نظر بگیرند.

بر اساس نظریه هنجار اجتماعی، کیفیت سود و رویکرد پایداری با یکدیگر رابطه متقابل دارد و بر یکدیگر تأثیرگذار است. به عبارت دیگر، هر چه بیشتر یک شرکت به رویکرد پایداری روی آورد و میزان شاخص‌های گزارشگری پایداری بیشتری افشا کند، کم‌تر درگیر روش‌های حسابداری سوال‌برانگیز مانند مدیریت سود خواهد شد و برعکس (۱۵). مبتنی بر نظریه ذی‌نفعان نیز اشتغال به گزارشگری فعالیت‌های پایداری منجر به ارائه سود با کیفیت بالاتر خواهد شد و مدیریت سود کاهش می‌یابد (۱۶). هم‌چنین، مطابق با نظریه مشروعیت، شرکت‌های با اطلاعات مالی با کیفیت بالاتر، بیشتر گزارشگری فعالیت‌های پایداری را پی‌گیری می‌کنند (۱۷).

شاخص‌های مرتبط با فعالیت‌های پایداری، به دلیل ناتوانی نظام‌های گزارشگری مالی سنتی در رفع نیازهای اطلاعاتی ذی‌نفعان در خصوص آثار زیست‌محیطی و اجتماعی فعالیت‌های بنگاه‌های اقتصادی به طور فزاینده، در سطح بین‌المللی به طور مناسب افشا نمی‌شود. این ناتوانی به‌گونه‌ای است که در حال حاضر تقاضای زیادی برای تغییر در هدف گزارشگری مالی سنتی به گزارشگری یکپارچه مبتنی بر اطلاعات اجتماعی و زیست‌محیطی به وجود آمده است. این روند که در ادبیات حسابداری به

بیان کرد که آیا رابطه متقابلی بین میزان افشای شاخص‌های گزارشگری پایداری و کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد؟

ادامه پژوهش، به ترتیب، شامل قسمت‌های مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه پژوهش، روش پژوهش (جامعه آماری و نمونه پژوهش، روش جمع‌آوری داده‌ها و الگوی پژوهش)، یافته‌ها و نتیجه‌گیری است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

از دیدگاه تاریخی، توسعه و تمرکز گزارشگری با محوریت پایداری دارای روند تکاملی است. به گونه‌ای که در دهه ۱۹۷۰ میلادی گزارشگری مالی سنتی در کشورهای غربی در برخی از مواقع از طریق گزارش‌های اجتماعی اضافی تکمیل می‌شد و در دهه ۱۹۸۰ میلادی این تمرکز به سمت موضوع‌های زیست‌محیطی، از قبیل تولید ضایعات و آلودگی سوق پیدا کرد و در بیشتر موارد جایگزین اولویت گزارشگری اجتماعی شد. در پایان دهه ۱۹۹۰ میلادی توجه هم‌زمان به ابعاد زیست‌محیطی و اجتماعی در یک گزارش سبب شد تا گزارشگری آن مجزا از گزارش‌های مالی سنتی مطرح شود. این روند همگام با توسعه و تدوین استانداردهای داوطلبانه از طریق الگوی گزارشگری جهانی بوده است، که امروزه به عنوان استاندارد جهانی برای گزارشگری پایداری در نظر گرفته می‌شود. الگوی مذکور شاخص‌های مختلفی در مورد هر یک از موضوع‌های

زیست‌محیطی و اجتماعی برای گزارشگری پایداری در اختیار شرکت‌ها قرار می‌دهد (۱۸).

با وجود این که هنوز هم مباحث پایداری به عنوان یک حوزه توسعه نیافته در نظر گرفته می‌شود و نظریه عام پذیرفته شده‌ای برای آن وجود ندارد اما برخی از نظریه‌های مرتبط با گزارشگری پایداری شرکت‌ها، که در پژوهش‌های مختلف به دنبال تبیین چرایی انتخاب شرکت‌ها برای درگیر شدن در فعالیت‌های پایداری است، شامل نظریه‌های ذی‌نفعان، مشروعیت، نمایندگی، علامت‌دهی، هنجار اجتماعی و فرضیه نامتقارنی اطلاعات مطرح شده است که در ادامه توضیح مختصری در مورد آن‌ها ارائه می‌شود (۲۵-۱۹).

نظریه ذی‌نفعان: بر اساس نظریه ذی‌نفعان روش‌های حسابداری و افشای مرتبط با اطلاعات مالی و غیرمالی همانند گزارش پایداری به گونه‌ای انجام می‌شود که از نظر ذی‌نفعان بنگاه اقتصادی مطلوب باشد و مسائل مدنظر ذی‌نفعان را گزارش کند (۱۹). مبتنی بر نظریه ذی‌نفعان، انجام فعالیت‌های پایداری منجر به ارائه سود با کیفیت بالاتر خواهد شد و مدیریت سود را کاهش می‌دهد (۱۶). نظریه ذی‌نفعان دارای دو زیرشاخه شامل اخلاقی و اثباتی یا مدیریتی است. در شاخه اخلاقی با همه ذی‌نفعان سازمان باید یکسان برخورد شود و همه ذی‌نفعان حق مساوی در دریافت اطلاعات دارند، باید با همه آن‌ها عادلانه برخورد شود و توجه به ذی‌نفعان باید به طور یکسان انجام شود. همچنین، انتخاب روش‌ها به گونه‌ای است که نظر همه ذی‌نفعان را جلب کند و

ذی‌نفعان اولویت‌بندی نمی‌شوند. در شاخه اثباتی یا مدیریتی برای انتخاب روش‌ها مصالح مدنظر ذی‌نفعان اصلی مورد توجه قرار می‌گیرد و اطلاعات مورد نظر ذی‌نفعان اصلی افشا می‌شود. هم‌چنین، از روش‌های حسابداری استفاده می‌شود که سرانجام نظر ذی‌نفع اصلی حفظ شود و در مرحله بعد به ذی‌نفع ثانویه توجه می‌شود (۱۹).

با توجه به مطالب بیان شده در بالا در نظریه ذی‌نفعان پایداری یک شرکت وابسته به پایداری روابط با ذی‌نفعان خود است و شرکتی که در راستای پایداری جهت‌دهی شده، شرکتی است که موفق به توسعه عملکرد و فعالیت‌های خود در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی در طول زمان شده است. امروزه و حتی بیشتر در آینده، کیفیت روابط با ذی‌نفعان که همان پایداری است، می‌تواند اصل رهنمون‌کننده برای تصمیم‌گیری مدیران و رکن اصلی یک نظام راهبردی جامع شرکتی باشد (۱۹).

نظریه مشروعیت: بر مبنای این نظریه، شرکت‌ها برای دستیابی و حفظ مشروعیت خود ممکن است راهبردهای مختلفی را برای بهبود عملکرد پایداری در پیش گیرند. هم‌چنین، شرکت‌ها از افشای شاخص‌های پایداری به منظور تغییر درک ذی‌نفعان و جامعه در مورد منصفانه‌بودن رفتار خود استفاده می‌کنند و این روش رویکردی برای مشروعیت بخشی به سازمان است. افزون بر این، شرکت‌ها از رویکرد پایداری برای پنهان ساختن روش‌های غیراخلاقی بکار گرفته شده در عملکرد سازمان استفاده می‌کنند. به عنوان نمونه، شرکت انرون در مورد گزارشگری زیست‌محیطی و

اجتماعی بسیار فعال بود در حالی که با استفاده از این روش قصد فریب ذی‌نفعان برای ارائه اطلاعات مالی نادرست را داشت (۲۰). طبق نظریه مشروعیت، شرکت‌هایی که اطلاعات مالی با کیفیت بالا ارائه می‌کنند تمایل بیشتری برای استفاده از محافظه‌کاری در حسابداری دارند و به ندرت به دنبال رویکردهای غیراخلاقی مانند مدیریت سود هستند. بر همین اساس این شرکت‌ها بیشتر رویکردهای پایداری را مورد استفاده قرار می‌دهند. در هر حال، در برخی از شرکت‌ها به دلیل کیفیت پایین گزارش‌های مالی ممکن است مدیران اقدام به ارائه اطلاعات پایداری استاندارد شده کنند تا کمبود ناشی از کیفیت پایین اطلاعات مالی را پوشش دهند (۱۹).

مبنای دیدگاه تجدیدگرایان، نظریه‌های مشروعیت و ذی‌نفعان است و از آن جا که به‌وسیله پورتر ارائه شده است، فرضیه پورتر نیز نامیده می‌شود. از نظر پورتر و ون در لیند، کاهش آلودگی، صرفه‌جویی هزینه‌ها در آینده به‌وسیله افزایش کارایی، کاهش هزینه‌های تطابق و حداقل کردن تعهدات آینده جبران می‌کند و ارزش شرکت را افزایش می‌دهد (۲۰). بر اساس نظریه مشروعیت مطرح شده به وسیله داوینز، جامعه مشروعیت و قدرت به بنگاه اقتصادی می‌دهد. در درازمدت شرکت‌هایی که از این قدرت استفاده نکرده و در راستای مسئولیت‌های اجتماعی حرکت نکنند دچار زیان خواهند شد (۲۱). التزام به فعالیت‌های مسئولیت‌های اجتماعی نیاز به فنون مؤثر توسعه یافته به‌وسیله مدیران دارد تا موجب مشروعیت شرکت‌ها شود (۱۶).

داوطلبانه موجب شود که ذی‌نفعان به جای نظارت بر دستکاری سود به سایر مسائل توجه کنند (۲۴). هم‌چنین، شرکت‌های با کیفیت سود بالا که دارای اطلاعات مالی با کیفیت نیز هستند با گزارشگری پایداری این پیام را به سرمایه‌گذاران می‌دهند که خطرهای مرتبط با مسائل زیست‌محیطی و اجتماعی با دقت بیشتری ارزیابی شده است. در نتیجه، تأمین مالی برون‌سازمانی با حداقل هزینه ممکن امکان‌پذیر است (۲۵). بنابراین، از دیدگاه این نظریه، رابطه متقابلی بین کیفیت سود و گزارشگری پایداری وجود دارد.

نظریه علامت‌دهی: افشای اطلاعات عملکرد پایداری شرکت‌ها در واقع علامتی از کیفیت اطلاعات مالی است و شرکت‌های با اطلاعات مالی با کیفیت بالا از گزارشگری پایداری برای علامت‌دهی به بازار مالی و ذی‌نفعان در مورد اقدامات زیست‌محیطی و اجتماعی استفاده می‌کنند. از جنبه دیگر، مدیران ممکن است گزارشگری شاخص‌های پایداری را به عنوان علامتی برای منحرف کردن ذی‌نفعان از مسائلی مانند مدیریت سود در نظر بگیرند (۲۲). بنابراین، از منظر نظریه علامت‌دهی انتشار اخبار خوب یا بد در مورد عملکرد پایداری شرکت و گزارشگری و افشای شاخص‌های پایداری می‌تواند با کیفیت سود رابطه داشته باشد. هم‌چنین، شرکت‌های با کیفیت سود بالاتر بیشتر اقدام به افشای شاخص‌های پایداری می‌کنند؛ زیرا، با انتشار اخبار در این مورد قصد علامت‌دهی به کلیه ذی‌نفعان برای جذب سرمایه‌گذاران بیشتر و افزایش ارزش سهام شرکت را دارند (۲۳).

نظریه هنجار اجتماعی: بر اساس نظریه هنجار

نتایج پژوهش بارنئا و روبین نشان داد مدیرانی که برای رسیدن به منافع شخصی و حفظ موقعیت خود اطلاعات مربوط به سود را تحریف می‌کنند بیشتر درگیر فعالیت‌های مرتبط با پایداری و به‌ویژه مسئولیت‌های اجتماعی می‌شوند. در واقع، ممکن است مدیران به منظور این که موقعیت خود را حفظ کنند از فعالیت‌های پایداری شرکت‌ها برای مدیریت یا دستکاری کردن نیازهای گروه ذی‌نفعان قدرت‌مند مختلف در جامعه استفاده کنند تا از حمایت آن‌ها بهره‌مند شوند. کارکنان شرکت اغلب به خاطر منافع شخصی به دنبال سرمایه‌گذاری بیشتر در مسئولیت‌های اجتماعی هستند. بنابراین، نظریه مشروعیت هم‌چون چراغی بر رفتارهای مدیریتی نور افکنده است و در مدیرانی که قادرند به میزان زیادی سود شرکت را دستکاری کنند این انگیزه را ایجاد می‌کند که سودآوری سازمان خود ناشی از فعالیت‌های مرتبط با پایداری را دست‌بندی کنند تا توجه ذی‌نفعان را از گزارش‌های مالی سؤال‌برانگیز به سایر گزارش‌ها جلب کنند (۲۳).

با توجه به مطالب عنوان شده در بالا گزارشگری پایداری شرکت و کیفیت سود می‌تواند با یکدیگر رابطه متقابل داشته باشد.

نظریه نمایندگی: بر اساس این نظریه شرکت‌ها ممکن است برای کاهش تضاد منافع بین مدیران و ذی‌نفعان از گزارشگری داوطلبانه عملکرد پایداری استفاده کنند. در واقع، مبتنی بر نظریه نمایندگی، گزارشگری پایداری شرکت را ملزم به پاسخ‌گویی در سطوح مختلف می‌کند و ممکن است این گزارشگری

اجتماعی، کیفیت سود و رویکرد پایداری با یکدیگر رابطه متقابل دارد و بر یکدیگر تأثیرگذار است. به عبارت دیگر، هر چه یک شرکت بیشتر به رویکرد پایداری بپردازد و میزان شاخص‌های گزارشگری پایداری بیشتری افشا کند، کم‌تر درگیر روش‌های حسابداری سؤال‌برانگیز مانند مدیریت سود خواهد شد و برعکس (۱۵).

بر اساس بررسی‌های انجام شده پژوهشی در زمینه پژوهش حاضر در ایران انجام نشده است. در ادامه، برخی از پژوهش‌های مرتبط با موضوع پژوهش حاضر به صورت مختصر توضیح داده شده است.

سوتوپو و همکاران در پژوهشی اثر افشای اطلاعات پایداری شرکت بر محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی را بررسی کردند. نمونه پژوهش آنان شامل ۲۲۰ شرکت (تعداد ۱۱۰ شرکت که موفق به دریافت جایزه گزارشگری پایداری شده بودند و تعداد ۱۱۰ شرکت دیگر که این جایزه را دریافت نکرده بودند) در بازه زمانی ۲۰۱۶-۲۰۰۸ در کشور مالزی بود. نتایج پژوهش سوتوپو و همکاران نشان داد که سود هر سهم، تغییرات سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم دارای محتوای اطلاعاتی است. همچنین، در شرکت‌هایی که جایزه گزارشگری پایداری را دریافت کرده‌اند نسبت به شرکت‌هایی که این جایزه را دریافت نکرده‌اند بین سود هر سهم و تغییرات سود هر سهم با قیمت سهم و بازده سهم رابطه مثبت قوی‌تری وجود دارد. در واقع، نتایج بیانگر این بود که گزارشگری پایداری بر محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی تأثیرگذار است (۲۶).

سانچز و همکاران در پژوهشی با عنوان «افشای پایداری شرکت، مالکان نهادی و محتوای اطلاعاتی سود»، به بررسی رابطه افشای گزارشگری پایداری شرکت و محتوای اطلاعاتی سود با در نظر گرفتن متغیر مالکان نهادی برای ۱۱۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار کشور اسپانیا در بازه زمانی ۲۰۱۲-۲۰۰۳ پرداختند. نتایج پژوهش آنان با استفاده از روش رگرسیون گشتاورهای تعمیم یافته برای داده‌های تابلویی نشان داد که گزارشگری پایداری اطلاعات اضافی در اختیار فعالان بازار سرمایه قرار می‌دهد که با آن می‌توانند محتوای سود را بهتر ارزیابی کنند. همچنین، رابطه مثبتی بین گزارشگری پایداری و محتوای اطلاعاتی سود با توجه به نقش مالکان نهادی مشاهده شد (۲۵).

رضایی و تپو در پژوهشی با عنوان «آیا کیفیت و کمیت افشای پایداری شرکت با کیفیت سود اختیاری و ذاتی رابطه دارد؟»، به بررسی رابطه بین کیفیت و کمیت افشای اطلاعات پایداری شرکت و کیفیت سود ۱۱۰ شرکت آمریکایی در بازه زمانی ۲۰۱۵-۱۹۹۹ با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که کمیت افشای شاخص‌های پایداری شرکت رابطه مثبت و معنی‌داری با کیفیت سود ذاتی و رابطه منفی و معنی‌داری با کیفیت سود اختیاری دارد. همچنین، کیفیت افشای شاخص‌های پایداری می‌تواند رابطه مثبت بین کیفیت سود ذاتی و کمیت افشای شاخص‌های پایداری را تقویت کند و رابطه منفی بین کیفیت سود اختیاری و کمیت افشای شاخص‌های

پایداری را کاهش دهد (۲۷).

سانچز و مکا در پژوهشی با عنوان «تعهد به گزارشگری پایداری شرکتی و کیفیت سود در بانک‌ها، نقش تعدیلی عوامل سازمانی»، به بررسی تأثیر استفاده از رویکرد پایداری و مسئولیت اجتماعی بر کیفیت سود ۸۷۷ بانک در نه کشور اروپایی و آمریکایی در بازه زمانی ۲۰۱۰-۲۰۰۴ پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد بانک‌هایی که متعهد به اجرای رویکرد پایداری و مسئولیت اجتماعی هستند از پایداری سود و قابلیت پیش‌بینی جریان نقدی بالاتری نسبت به سایر بانک‌ها برخوردارند (۲۸).

نور و همکاران در پژوهشی به بررسی تأثیر افشای شاخص‌های زیست‌محیطی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالزی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که یک رابطه معنی‌دار بین شاخص‌های زیست‌محیطی و عملکرد مالی این شرکت‌ها وجود دارد اما سطح افشای شاخص‌های زیست‌محیطی در بین شرکت‌ها پایین است (۲۹).

جیتاری در پژوهشی با عنوان «افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و عملکرد مالی: شواهدی از تایلند»، به بررسی رابطه میزان افشای مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی ۳۲۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تایلند در بازه زمانی ۲۰۱۱-۲۰۰۹ پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان داد که رابطه مثبت و معنی‌داری بین میزان افشای شاخص‌های مسئولیت اجتماعی و عملکرد مالی وجود دارد. هم‌چنین، رابطه متقابل معنی‌داری بین میزان افشای مسئولیت اجتماعی

و عملکرد مالی وجود دارد (۳۰).

سیلوسکی و زولچ در پژوهشی به بررسی رابطه بین کیفیت سود و مسئولیت‌های اجتماعی در بازه زمانی ۲۰۰۹-۲۰۰۵ پرداختند. نمونه پژوهش آنان شامل ۲۵۸ شرکت اروپایی بود که گزارشگری مالی بر اساس استانداردهای بین‌المللی را پذیرفته بودند. نتایج پژوهش سیلوسکی و زولچ نشان داد که افشا شاخص‌های مسئولیت اجتماعی با مدیریت سود رابطه دارد. بنابراین، افزایش در افشا مسئولیت‌های اجتماعی ممکن است به دلیل کیفیت پایین گزارشگری مالی شرکت‌ها باشد؛ زیرا، رویکردهای اجتماعی ممکن است رفتارهای فرصت‌طلبانه را مخفی کند (۳۱).

مارتینز و همکاران در پژوهشی به بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی بر افشای اطلاعات پایداری در بازه زمانی ۲۰۱۰-۲۰۰۲ پرداختند. نمونه پژوهش آنان شامل ۷۴۷ شرکت بین‌المللی غیرمالی پذیرفته‌شده در بورس بود. نتایج پژوهش مارتینز و همکاران نشان داد که شرکت‌های محافظه‌کار، که سطح بالایی از کیفیت اقلام تعهدی دارند یا این که روش‌های مدیریت سود را تا حد بسیار پایینی انجام می‌دهند، اطلاعات مالی با کیفیت بالا را گزارش می‌کنند و هم‌چنین، این شرکت‌ها اطلاعات پایداری با کیفیت بالایی را گزارش می‌کنند (۴).

کاشانی‌پور و همکاران در پژوهشی با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی به بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و افشای اطلاعات پایداری پرداختند. نمونه پژوهش آنان شامل ۹۲ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه

در شرکت‌ها کاسته می‌شود. افزون بر این، گزارشگری پایداری در شرکت‌های ایرانی در سطح پایینی است (۳۳).

سپاسی و حسن‌زاده در پژوهشی به بررسی تأثیر بُعد اقتصادی مسئولیت اجتماعی شرکت بر پایداری سود ۷۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳-۱۳۹۰ پرداختند. آنان بُعد اقتصادی مسئولیت اجتماعی شرکت را بر اساس شاخص پایداری داو جونز محاسبه کردند. نتایج پژوهش سپاسی و حسن‌زاده نشان داد که بین بُعد اقتصادی مسئولیت اجتماعی شرکت و پایداری سود رابطه معنی‌داری وجود دارد (۳۴).

تقی‌زاده خانقاه و زینالی در پژوهشی به بررسی تأثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها بر کارایی سرمایه‌گذاری و نوآوری ۶۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۸ پرداختند. آنان برای اندازه‌گیری مسئولیت‌پذیری اجتماعی از رتبه‌بندی مؤسسه پژوهشی کیندر، لیدنبرگ و دومینی استفاده کردند. نتایج پژوهش تقی‌زاده خانقاه و زینالی نشان داد که افشای مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها تضادهای نمایندگی و هر گونه سوءاستفاده مدیران از جریان‌های نقدی آزاد و وام‌های اخذ شده در قالب بدهی را کاهش می‌دهد (۳۵).

سلاق و سلاق در پژوهشی به بررسی رابطه بین میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی شرکت‌ها با کیفیت سود پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که بین میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی با ناپایداری

زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۹ بود. نتایج پژوهش کاشانی‌پور و همکاران نشان داد که بین مدیریت سود، محافظه‌کاری و کیفیت ارقام تعهدی با افشا اطلاعات پایداری رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد اما بین شاخص افشای الزامی و افشا اطلاعات پایداری رابطه معنی‌داری مشاهده نشد (۸).

معصومی و همکاران در پژوهشی به شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری پرداختند. نمونه پژوهش آنان شامل ۱۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۴-۱۳۸۹ بود. نتایج پژوهش معصومی و همکاران نشان داد که متغیرهای اندازه شرکت، نقدینگی، سهامداران نهادی و دوگانگی وظیفه مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معنی‌داری دارد. هم‌چنین، سه متغیر عمر شرکت، دارایی‌های نامشهود و استقلال هیأت مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معنی‌داری ندارد (۳۲).

خوزین و همکاران در پژوهشی با عنوان «بررسی اثر ساختار مالکیت بر توسعه سطح گزارشگری پایداری» با استفاده از روش الگوی رگرسیونی چندگانه به بررسی اثر ساختار مالکیت بر توسعه سطح گزارشگری پایداری ۱۵۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۵ پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که درصد سهام بزرگ‌ترین سهامدار و درصد سهام دولتی اثری بر سطح گزارشگری پایداری ندارد. هم‌چنین، با افزایش درصد سهام‌شاور آزاد از سطح گزارشگری پایداری

سود رابطه معنی‌داری وجود ندارد اما میزان افشای اطلاعات زیست‌محیطی با کیفیت ارقام تعهدی سود رابطه معنی‌داری دارد (۳۶).

جلیلی و قیصری در پژوهشی به بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که بین مسئولیت اجتماعی شرکت (با معیارهای آموزش‌های رایگان، تعداد اعضای هیأت مدیره و داشتن گواهی‌نامه حفظ استانداردهای زیست‌محیطی) و مدیریت سود رابطه معنی‌داری وجود دارد (۳۷).

خواجوی و همکاران در پژوهشی به بررسی رابطه بین مدیریت سود و مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش آنان نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری شرکت و مدیریت سود رابطه منفی وجود دارد. همچنین، عملکرد مالی شرکت با مدیریت سود رابطه مثبت و با مسئولیت‌پذیری اجتماعی رابطه منفی و معکوس دارد اما مسئولیت‌پذیری اجتماعی در کنار مدیریت سود، باعث کاهش اثر معکوس مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت بر عملکرد مالی می‌شود (۳۸).

فرضیه پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه پژوهش، فرضیه پژوهش عبارت است از:

رابطه متقابل و معنی‌داری بین میزان شاخص‌های گزارشگری پایداری افشا شده به وسیله شرکت‌های

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و کیفیت سود وجود دارد.

روش پژوهش

جامعه آماری و نمونه پژوهش

در این پژوهش جامعه آماری شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و روش نمونه‌گیری به صورت حذف نظام‌مند و هدف‌مند است. دوره مورد نظر برای جمع‌آوری اطلاعات مرتبط با شاخص‌های پایداری بازه زمانی ۱۳۹۵-۱۳۹۳ است اما از آن جا که برای محاسبه متغیر کیفیت سود در هر سال نیاز به اطلاعات دو سال قبل و یک سال بعد است، برای گردآوری داده‌ها از نمونه انتخابی در بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۳۹۱ استفاده شده است. با توجه به مسائلی از جمله دستیابی به صورت‌های مالی تهیه شده بر اساس استانداردهای حسابداری ایران، زمان انجام پژوهش، قابل مقایسه بودن و امکان تعمیم نتایج حاصل به سایر شرکت‌ها از طریق اعمال محدودیت‌هایی از جمله این که تاریخ پذیرش شرکت‌ها در بورس اوراق بهادار تهران قبل از سال ۱۳۹۱ باشد و تا پایان سال ۱۳۹۶ از فهرست آن حذف نشده باشند، سال مالی آن‌ها منتهی به پایان اسفند ماه باشد، در دوره مورد بررسی تغییر دوره مالی نداده باشند، شرکت‌های انتخابی از نوع تولیدی باشد و داده‌های مورد نظر آن‌ها در دسترس باشد نمونه پژوهش مشخص شد.

به منظور تشابه ماهیت فعالیت و همگن بودن ارقام

شرکتی و استاندارد مسئولیت اجتماعی ایزو ۲۶۰۰۰ به تفکیک در ۳ بُعد شامل شاخص‌های اجتماعی، شاخص‌های زیست‌محیطی و شاخص‌های اقتصادی و در مجموع ۸۵ شاخص مطابق جدول شماره ۱ طبقه‌بندی شده است.

برای محاسبه متغیر شاخص‌های پایداری شرکت‌ها از روش امتیازدهی بر اساس پژوهش‌های حنیفا و کوک (۴۰) و صالح و همکاران (۴۱) استفاده شده است. به این ترتیب که با بررسی گزارش‌های شرکت‌ها، برای شرکت‌هایی که یک مورد مشابه از شاخص‌های پایداری مورد نظر را افشا کرده بودند، عدد ۱ در ردیف مربوط به آن شاخص قرار داده شد و در صورت افشا نکردن شاخص، صفر به آن اختصاص یافت. سپس، میزان افشای شاخص‌های پایداری از طریق تقسیم حاصل جمع ستون تعداد شاخص‌های افشا شده به کل شاخص‌های پایداری قابل افشا به دست آمد.

پس از به دست آوردن میزان افشای شاخص‌های پایداری، امتیاز شاخص‌ها برای هر شرکت محاسبه شده و سپس با الگوهای مورد نظر تأثیر میزان افشای شاخص‌های پایداری شرکت‌های پذیرفته‌شده در

افشا شده در ابعاد پایداری و از آن جا که شرکت‌های تولیدی بیشتر درگیر فعالیت‌های پایداری هستند و اهمیت بیشتری به این مباحث نسبت به شرکت‌های خدماتی می‌دهند و میزان افشای شاخص‌های پایداری در این شرکت‌ها بیشتر از دیگر شرکت‌ها است، نمونه مورد نظر در این پژوهش شامل شرکت‌های تولیدی است. هم‌چنین، با توجه به شاخص‌های موجود و وجود محدودیت در گردآوری شاخص‌های پایداری، نمونه مورد بررسی این پژوهش تنها شامل شرکت‌های تولیدی بوده است که حداقل چند مورد از این شاخص‌ها را افشا کرده باشند. با توجه به شرایط و محدودیت‌های بالا، از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در مجموع ۹۲ شرکت انتخاب شد.

روش جمع‌آوری داده‌ها

در پژوهش حاضر شاخص‌های گزارشگری پایداری ارائه شده بر اساس استانداردها و رهنمودهای موجود و شناخته شده بین‌المللی و منطقه‌ای به ویژه استانداردهای الگوی گزارشگری جهانی (۳۹) منتشر شده به وسیله هیأت استانداردهای جهانی پایداری

جدول ۱: مؤلفه‌ها و تعداد شاخص‌های ابعاد پایداری

تعداد شاخص‌ها	مؤلفه پایداری
۴۶	شاخص‌های اجتماعی
۲۶	شاخص‌های زیست‌محیطی
۱۳	شاخص‌های اقتصادی
۸۵	کل شاخص‌های پایداری

بورس اوراق بهادار تهران بر کیفیت سود بررسی شد. داده‌های مالی و غیرمالی مرتبط با شاخص‌های پایداری مورد نظر در بررسی میدانی به روش اسنادکاوی از طریق تارنمای سازمان بورس و اوراق بهادار و نرم‌افزاره‌آورد نوین و با بررسی صورت‌های مالی، یادداشت‌های توضیحی، گزارش‌های هیأت مدیره و تارنماهای شرکت‌های منتخب گردآوری شد. این داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Excel نسخه ۲۰۱۰ محاسبه و با نرم‌افزار EViews نسخه ۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

الگوی مورد استفاده برای آزمون فرضیه پژوهش

برای بررسی و برآورد الگوی کلی از تحلیل تابلویی استفاده شده است. دلیل استفاده از این روش ماهیت داده‌ها است؛ زیرا، در تحلیل تابلویی، داده‌ها به صورت مقطعی-زمانی گردآوری شده‌اند. هم‌چنین، با توجه به این که در الگوی پژوهش حاضر در برخی موارد دو متغیر X و Y رابطه متقابل دارند، یعنی متغیر X افزون بر این که بر متغیر Y تأثیر می‌گذارد، از آن تأثیر نیز می‌پذیرد و با در نظر گرفتن این موضوع که الگو شامل چند رابطه است برای بررسی تأثیر متقابل میزان شاخص‌های پایداری افشا شده و کیفیت سود از یکی از روش‌های معادلات هم‌زمان با عنوان روش حداقل مربعات دو مرحله‌ای استفاده شده است (۴۲).

الگوی رگرسیونی استفاده شده برای محاسبه کیفیت سود از طریق ارقام تعهدی اختیاری، الگوی فرانسیس و همکاران (۴۳) است که در واقع نسخه بسط داده شده الگوی دجو و دیچو (۴۴) است. این

الگو به شرح رابطه شماره ۱ در زیر است:

رابطه ۱

$$\text{Accruals}_t = \beta_0 + \beta_1 \text{CFO}_{t-1} + \beta_2 \text{CFO}_t + \beta_3 \text{CFO}_{t+1} + \beta_4 \Delta \text{Revenue}_t + \beta_5 \text{PPE}_t + \varepsilon_t$$

که در آن Accruals_t : کل ارقام تعهدی سرمایه در گردش (جاری) شرکت در سال t تقسیم بر جمع دارایی‌ها، β_0 ، β_1 تا β_4 : به ترتیب، ضریب ثابت و ضرایب متغیرهای الگو، CFO_{t-1} : جریان‌های نقدی شرکت در سال t-1 تقسیم بر جمع دارایی‌ها، CFO_t : جریان‌های نقدی شرکت در سال t تقسیم بر جمع دارایی‌ها، CFO_{t+1} : جریان‌های نقدی شرکت در سال t+1 تقسیم بر جمع دارایی‌ها، $\Delta \text{Revenue}_t$: تغییرات در فروش شرکت در سال t (نسبت به سال t-1) تقسیم بر جمع دارایی‌ها، PPE_t : مجموع دارایی‌های ثابت مشهود شرکت (اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات) در سال t تقسیم بر جمع دارایی‌ها و ε_t : مقدار باقی‌مانده رگرسیون است.

برای محاسبه ارقام تعهدی، ابتدا، جمع ارقام تعهدی جاری ($\text{Accruals}_{j,t}$) در سال t و برای شرکت [با استفاده از رابطه شماره ۲ در زیر به دست آمد:

رابطه ۲

$$\text{Accruals}_{j,t} = (\Delta \text{CA}_{j,t} - \Delta \text{Cash}_{j,t}) - (\Delta \text{CL}_{j,t} - \Delta \text{STDEBT}_{j,t})$$

که در این رابطه ΔCA : تغییر در جمع دارایی‌های جاری در سال t (نسبت به سال t-1)، ΔCash : تغییر در موجودی نقد در سال t (نسبت به سال t-1)، ΔCL : تغییر در جمع بدهی‌های جاری در سال t (نسبت به

بررسی با استفاده از رابطه شماره ۳، فرضیه پژوهش با استفاده از رابطه‌های شماره‌های ۴ و ۵ در زیر آزمون شد:

رابطه ۴

$$EQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 SUID_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 GROWTH_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه ۵

$$SUID_{it} = \beta_0 + \beta_6 EQ_{it} + \beta_7 SIZE_{it} + \beta_8 LEV_{it} + \beta_9 ROA_{it} + \beta_{10} CFO_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن EQ_{it} : کیفیت سود شرکت i در سال t ، β_0 ، β_1 تا β_4 : به ترتیب، ضریب ثابت و ضرایب متغیرهای الگو، $SUID_{it}$: میزان شاخص‌های پایداری افشا شده شرکت i تقسیم بر کل شاخص‌های پایداری قابل افشا در سال t ، $SIZE_{it}$: اندازه شرکت i در سال t ، LEV_{it} : اهرم مالی شرکت i در سال t ، ROA_{it} : میزان سودآوری شرکت i در سال t ، $GROWTH_{it}$: تغییرات در فروش شرکت در سال t (نسبت به سال $t-1$) تقسیم بر فروش سال $t-1$ و CFO_{it} : جریان نقدی عملیاتی شرکت i در سال t تقسیم بر جمع دارایی‌ها است.

یافته‌ها

در جدول شماره ۲ آمار توصیفی متغیرهای پژوهش ارائه شده است. همان‌طور که در این جدول مشخص شده میانگین میزان شاخص پایداری افشا شده برابر با ۱۴/۳٪ است که نشان می‌دهد شرکت‌ها توجه کمی به ابعاد گزارشگری پایداری داشته‌اند. با این وجود، انحراف معیار پایین آن نشان از همگن بودن نمونه

سال $t-1$)، $\Delta STDEBT$: تغییر در بدهی‌های کوتاه‌مدت در سال t (نسبت به سال $t-1$) است.

همه متغیرهای موجود در رابطه شماره ۱ را باید با تقسیم بر میانگین جمع دارایی‌ها استاندارد کرد. رابطه شماره ۱ باید به صورت سالانه برای شرکت‌ها برآورد شود. همچنین، برآوردهای مقطعی سالانه و به صورت شرکت-سال از ε موجود در رابطه شماره ۱ انجام شد. بر اساس الگوی فرانسیس و همکاران (۴۳) معیار کیفیت سود (EQ) که در واقع با عنوان جزء باقی‌مانده ($\varepsilon=AQ$) ذکر می‌شود برای یک شرکت برابر با انحراف معیار خطاهای به دست آمده (ε) در رابطه شماره ۱ بین سال‌های $t-2$ تا t است که با استفاده از رابطه شماره ۳ محاسبه می‌شود و معیار مناسبی برای برآورد کیفیت سود است:

$$AQ = \sigma = \sqrt{\frac{\sum_{n=t-2}^t (\varepsilon_{j,n} - \bar{\varepsilon})^2}{2}} \quad \text{رابطه ۳}$$

که در آن $\varepsilon_{j,n}$: برابر با مقادیر خطا از الگوی فرانسیس و همکاران (۴۳) برای هر شرکت از سال $t-2$ تا سال t و $\bar{\varepsilon}$: برابر با میانگین خطاها از سال $t-2$ تا سال t است.

در رابطه شماره ۱ باید متغیر کنترلی رشد را مورد استفاده قرار داد؛ زیرا رشد به اقلام تعهدی وابسته است. به همین دلیل تغییرات در فروش شرکت در سال t (نسبت به سال $t-1$) و جمع دارایی‌های ثابت مشهود (اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات) شرکت در سال t به عنوان معیاری برای رشد شرکت‌ها بر اساس الگوی فرانسیس و همکاران (۴۳) آورده شده است. پس از محاسبه کیفیت سود شرکت‌های مورد

جدول ۲: آمار توصیفی

متغیر	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار
بازده دارایی‌ها	(۰/۱۴۷)	۰/۷۶۴	۰/۱۷۵	۰/۱۷۲
اندازه شرکت	۱۰/۱۳۸	۱۸/۶۲۳	۱۴/۶۲۹	۱/۸۳۴
اهرم مالی	۰/۰۱۲	۱/۷۴۳	۰/۶۶۱	۰/۴۶۲
میزان شاخص پایداری افشا شده	۰/۰۰۰	۰/۶۵۳	۰/۱۴۳	۰/۱۱۷
کیفیت سود	۰/۰۰۴	۰/۶۵۴	۰/۰۵۲	۰/۰۹۷
رشد فروش	(۰/۸۴۸)	۴/۶۵۱	۰/۳۲۶	۰/۵۸۱
جریان نقدی عملیاتی	(۰/۴۳۴)	۰/۵۶۸	۰/۱۳۱	۰/۱۴

دست آمده با اطمینان و دقت بالاتری پذیرفته شود، باید از معادلات هم‌زمان استفاده کرد.

برای استفاده از معادلات هم‌زمان، لازم است که ابتدا مسأله تشخیص‌پذیری بررسی شود. مسأله تشخیص‌پذیری در معادلات هم‌زمان به این معنا است که چگونه و با چه شرایطی می‌توان از این الگو استفاده کرد. برای بررسی مسأله تشخیص‌پذیری باید شرط لازم (درجه) و شرط کافی (ترتیب) تشخیص‌پذیری برای معادلات هم‌زمان وجود داشته باشد (۴۵ و ۴۶).

شرط لازم

شرط لازم این است که تعداد متغیرهای برون‌زا با ضریب صفر و یا به عبارت دیگر، تعداد متغیرهای برون‌زا که در معادله مورد نظر برای بررسی تشخیص‌پذیری از بین کل متغیرهای معادلات هم‌زمان وجود ندارد ($k_1 - k$) از تعداد متغیرهای درون‌زای با ضریب غیرصفر و یا به عبارت دیگر، تعداد متغیرهای درون‌زای موجود در معادله منهای یک ($g_1 - 1$) بیشتر

انتخابی دارد. بیشینه و کمینه مقدار اندازه شرکت نشان از این دارد که نمونه انتخابی از لحاظ اندازه نیز تقریباً مشابه هم بوده‌اند. هم‌چنین، با توجه به انحراف معیار سایر متغیرها می‌توان بیان کرد که پراکندگی در نمونه انتخابی زیاد نبوده است.

در این پژوهش با توجه به این که روابط متقابل بین دو متغیر باید بررسی شود، رابطه‌های شماره‌های ۴ و ۵ را نمی‌توان به صورت جداگانه با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی آزمون کرد. علت آن است که در برآورد جداگانه رابطه‌ها همه متغیرهای توضیحی به صورت برون‌زا تعیین می‌شود اما در الگوی پژوهش حاضر متغیرهای کیفیت سود و شاخص‌های پایداری، هنگامی که به عنوان متغیرهای توضیحی در رابطه‌ها قرار می‌گیرد، به صورت متغیرهای برون‌زا تعیین نمی‌شود. هم‌چنین، در برخی موارد دو متغیر با یکدیگر رابطه متقابل دارد. به عبارت دیگر، متغیر میزان افشای شاخص‌های پایداری با متغیر کیفیت سود رابطه دو طرفه دارد. در نتیجه، برای این که تأثیر متقابل متغیرهای مذکور تأیید شود و نتایج به

متغیرهای درونزای موجود در معادله منهای یک (g_1-1) ، بیشتر باشد و یا با آن مساوی باشد (۴۵ و ۴۶). همان گونه که در جدول شماره ۴ نشان داده شده است شرط کافی برای معادلات مورد استفاده در پژوهش حاضر وجود دارد.

پس از بررسی تشخیص پذیری الگو رابطه علیت دوطرفه متغیرها با استفاده از روش گرنجر (۴۷) به شرح رابطه‌های شماره‌های ۷ و ۸ در زیر بررسی شد:

$$y_t = \sum_{i=1}^n \alpha_i y_{t-i} + \sum_{i=1}^n \beta_i x_{t-i} \quad \text{رابطه ۷}$$

$$x_t = \sum_{i=1}^n c_i x_{t-i} + \sum_{i=1}^n d_i y_{t-i} \quad \text{رابطه ۸}$$

در برآورد الگوی بالا اگر ضرائب β_i از نظر آماری معنی دار شد، گفته می‌شود که متغیر x_t علیت گرنجری متغیر y_t است و اگر ضرائب d_i نیز به لحاظ آماری معنی دار شد، متغیر y_t نیز علیت گرنجری متغیر x_t است. اگر تنها یکی از ضرائب معنی دار شد، رابطه علیت بین دو متغیر یک طرفه و اگر هر دو معنی دار شد، رابطه علیت دو طرفه است که این به معنی وجود یک رابطه بازخوردی بین دو متغیر است (۴۷). انجام آزمون علیت گرنجری با استفاده از داده‌های متغیر

باشد و یا با آن مساوی باشد $(k-k_1 \geq g_1-1)$. در صورتی که این رابطه مساوی باشد به اصطلاح عنوان می‌شود که معادله به صورت دقیقاً مشخص خواهد بود و اگر بزرگ‌تر باشد معادله بیش از حد مشخص است (۴۵ و ۴۶). نتایج ارائه شده در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که معادلات هم‌زمان پژوهش حاضر از نوع دقیقاً مشخص است.

شرط کافی

شرط کافی، شرط مرتبه برای تشخیص پذیری است. برای آزمون این شرط باید رابطه شماره ۶ در زیر برقرار باشد:

$$\text{رابطه ۶} \quad (g-g_1) + (k-k_1) \geq (g_1-1)$$

به این معنا که تعداد متغیر درونزا که در معادله مورد نظر برای بررسی تشخیص پذیری از بین کل متغیرهای معادلات هم‌زمان، وجود ندارد $(g-g_1)$ ، به همراه تعداد متغیر برونزایی که در معادله مورد نظر برای بررسی تشخیص پذیری از بین کل متغیرهای معادلات هم‌زمان، وجود ندارد $(k-k_1)$ ، از تعداد

جدول ۳: بررسی شرط لازم (درجه)

معادله	k	g	k ₁	k-k ₁	g ₁ -1	تشخیص
اول	۵	۲	۴	۱	۱	با توجه به این که $g_1-1=k-k_1$ است، معادله دقیقاً مشخص است.
دوم	۵	۲	۴	۱	۱	با توجه به این که $g_1-1=k-k_1$ است، معادله دقیقاً مشخص است.

جدول ۴: بررسی شرط کافی (مرتبه)

معادله	k	g	g ₁	g-g ₁	k	k-k ₁	g ₁ -1	تشخیص
اول	۵	۲	۲	۰	۴	۱	۱	شرط کافی برقرار است
دوم	۵	۲	۲	۰	۴	۱	۱	شرط کافی برقرار است

کیفیت سود و شاخص‌های پایداری افشا شده نشان می‌دهد که یک رابطه علیت دو طرفه بین دو متغیر وجود دارد که نتایج این آزمون در جدول شماره ۵ ارائه شده است. با توجه به مقادیر آماره F در این جدول، هر دو فرضیه صفر رد می‌شود و این به معنی وجود علیت دو طرفه بین این دو متغیر است. بنابراین، با توجه به نتایج حاصل از آزمون تشخیص‌پذیری و آزمون علیت گرنجری می‌توان از معادلات هم‌زمان برای برآورد رابطه‌ها استفاده کرد. در این پژوهش برای برآورد رابطه‌های رگرسیونی شماره‌های ۴ و ۵ از روش معادلات هم‌زمان حداقل مربعات دو مرحله‌ای استفاده شده است. خلاصه نتایج مربوط به این برآورد در جدول شماره ۶ ارائه شده است. همان‌طور که در جدول شماره ۶ ارائه شده است، مقدار آماره تی برای متغیر میزان شاخص پایداری کل

جدول ۵: نتایج آزمون دو طرفه علیت گرنجری

معنی‌داری	آماره F	فرضیه صفر
۰/۰۱	۴/۷۶۲	شاخص پایداری علیت گرنجری کیفیت سود نیست
۰/۰۱۳	۴/۵۳	کیفیت سود علیت گرنجری شاخص پایداری نیست

جدول ۶: نتایج آزمون معادلات هم‌زمان حداقل مربعات دو مرحله‌ای

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره تی	معنی‌داری
میزان شاخص پایداری کل	(۱/۳۱۴)	۰/۲۷۵	(۴/۷۶۳)	۰/۰۰۱
مقدار ثابت	۰/۳۹۹	۰/۶۴۵	۰/۶۱۸	۰/۵۳۷
اهرم مالی	(۰/۱۶۷)	۰/۱۴۸	(۱/۱۲۹)	۰/۲۵۹
بازده دارایی‌ها	(۰/۲۳۶)	۰/۱۴۸	(۱/۵۹۳)	۰/۱۱۱
اندازه شرکت	۰/۲۹۲	۰/۱۴۲	۲/۰۵۳	۰/۰۴
جریان نقدی عملیاتی	(۰/۹)	۰/۲۳۳	(۳/۸۴۹)	۰/۰۰۱
کیفیت سود	(۰/۱۰۵)	۰/۰۴۸	(۲/۱۷)	۰/۰۳
مقدار ثابت	۰/۴۸۳	۰/۱۱۳	۴/۲۶۷	۰/۰۰۱
رشد فروش	(۰/۰۰۲)	۰/۰۰۰۸	(۲/۵۴۶)	۰/۰۱۱
اهرم مالی	(۰/۱۲۵)	۰/۱۴۳۸	(۰/۸۶۸)	۰/۳۸۶
بازده دارایی‌ها	(۰/۲۹۷)	۰/۱۴۸۶	(۲/۰۰۴)	۰/۰۴۶۴
اندازه شرکت	۰/۱۴۹	۰/۰۵۲	۲/۸۴۵	۰/۰۰۴
آماره دوربین-واتسون (متغیر درون‌زا EQ)	۱/۷۹۴	آماره دوربین-واتسون (متغیر درون‌زا SUID)	۱/۸۵۴	
ضریب تعیین (متغیر درون‌زا EQ)	۰/۵۲۶	ضریب تعیین تعدیل شده (متغیر درون‌زا EQ)	۰/۴۹۹	
ضریب تعیین (متغیر درون‌زا SUID)	۰/۵۴۱	ضریب تعیین تعدیل شده (متغیر درون‌زا SUID)	۰/۵۱۵	

افشا شده برابر با ۴/۷۶۳- است که با مقدار معنی‌داری ۰/۰۰۱، بیانگر منفی و معنی‌دار بودن ضریب متغیر مربوط در رابطه است. با توجه به این که خطای به دست آمده در الگوی فرانسویس و همکاران (۴۳) به عنوان معیار کیفیت سود دارای رابطه معکوس با کیفیت سود است، نتایج باید به صورت معکوس تفسیر شود. به عبارت دیگر، در صورتی که متغیر مستقل پس از آزمون دارای ضریب منفی و معنی‌دار باشد می‌توان گفت که متغیر مورد نظر دارای رابطه مثبت و معنی‌دار با کیفیت سود است. مطابق با مبانی نظری پژوهش انتظار بر این است که ضریب متغیر میزان شاخص پایداری کل منفی باشد؛ زیرا، بر اساس نظریه هنجار اجتماعی، مدیریت سود و رویکرد پایداری روش‌های متضادی است که به صورت منفی با هم رابطه دارد. بنابراین، هر چه یک شرکت بیشتر به سمت رویکرد پایداری روی آورد کم‌تر درگیر روش‌های حسابداری سؤال‌برانگیز خواهد شد و کیفیت سود شرکت بهتر خواهد بود که نشان‌دهنده تأثیر مثبت این متغیر بر کیفیت سود است. همچنین، آماره تی و مقدار معنی‌داری متغیر کیفیت سود، به ترتیب، به مقدار ۲/۱۷- و ۰/۰۳، بیانگر تأثیر مثبت و معنی‌دار آن بر متغیر شاخص پایداری کل است. بنابراین، نتیجه به دست آمده از معادلات هم‌زمان نشان‌دهنده تأثیر متقابل دو متغیر بر یکدیگر است.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش بررسی شد که آیا رابطه متقابلی بین

میزان شاخص‌های پایداری افشا شده و کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد یا خیر. نتایج سایر پژوهش‌ها (۱۵) و (۲۷-۳۷) بیانگر این است که اطلاعات مالی افشا شده و گزارشگری پایداری به صورت متقابل با یکدیگر رابطه دارد. به دلیل این که شرکت‌هایی که اطلاعات مالی با کیفیت بالایی را گزارش می‌کنند انگیزه زیادی برای افشای همه نوع اطلاعات از جمله پایداری شرکتی را دارند. همچنین، افشای اطلاعات پایداری می‌تواند جایگزین افشای اطلاعات مالی شود؛ زیرا، شرکت‌های با اطلاعات مالی با کیفیت پایین ممکن است تمایل داشته باشند افشای شاخص‌های پایداری را جایگزین افشا اطلاعات مالی کنند تا کیفیت پایین اطلاعات مالی جبران شود. نتایج پژوهش حاضر در مورد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بیانگر این است که افزایش در میزان افشای شاخص‌های پایداری به وسیله شرکت‌ها باعث افزایش کیفیت سود خواهد شد، که با توجه به نظریه هنجار اجتماعی، هرچه بیشتر یک شرکت به سمت رویکرد پایداری روی آورد کم‌تر درگیر روش‌های حسابداری سؤال‌برانگیزی خواهد شد که باعث افزایش کیفیت سود نیز می‌شود. همچنین، نتایج پژوهش نشان داد، شرکت‌هایی که کیفیت سود بالاتری دارند، بیشتر به سمت رویکرد افشای شاخص‌های پایداری روی آورده‌اند. نتایج به دست آمده با نظریه‌های ذی‌نفعان و مشروعیت مطابقت دارد و حاکی از این است که شرکت‌های با کیفیت سود بالاتر، بیشتر فعالیت‌های پایداری را پی‌گیری می‌کنند.

بنابراین، نتایج به دست آمده فرضیه پژوهش را تأیید کرد. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های مارتینز و همکاران (۴)، سانچز و همکاران (۲۵)، سوتوپو و همکاران (۲۶)، رضایی و تیو (۲۷)، سانچز و مکا (۲۸)، نور و همکاران (۲۹)، جیتاری (۳۰)، سیلوسکی و زولچ (۳۱)، سپاسی و حسن‌زاده (۳۴)، سلاق و سلاق (۳۶)، جلیلی و قیصری (۳۷) و خواجهی و همکاران (۳۸) همسو است.

با توجه به نتیجه حاصل از آزمون فرضیه پژوهش، به سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان توصیه می‌شود برای تبیین رفتار کیفیت سود شرکت‌ها و تصمیم‌گیری بر اساس کیفیت سود در موارد سرمایه‌گذاری و اعتباردهی افزون بر معیارهای مؤثر مشخص شده در سایر پژوهش‌ها، شاخص‌های پایداری افشا شده به وسیله شرکت‌ها را نیز مدنظر قرار دهند. همچنین، به سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان پیشنهاد می‌شود افزون بر توجه به معیارهای مالی تأثیرگذار بر کیفیت سود، به معیارهای غیرمالی تأثیرگذار گزارش شده به وسیله شرکت‌ها همانند گزارشگری مسئولیت اجتماعی و زیست‌محیطی و رعایت استانداردهای مسئولیت اجتماعی ایزو ۲۶۰۰۰ در تصمیم‌های خود توجه داشته باشند؛ زیرا، شرکتی که گزارشگری مسئولیت اجتماعی و زیست‌محیطی را رعایت می‌کند به واسطه شفافیت به وجود آمده از طریق گزارشگری مذکور مقید به رعایت برخی از الزامات زیست‌محیطی و

اجتماعی می‌شود و اطلاعات مورد نظر دیگر محدود به درون سازمان نیست و برای تمامی ذی‌نفعان افشا می‌شود. در نتیجه، شرکت ملزم به رعایت سایر استانداردهای مالی و حسابداری می‌شود و از هزینه و جرایم احتمالی در آینده جلوگیری به عمل می‌آید.

با توجه به نتایج پژوهش، کیفیت سود دارای تأثیر مثبت و معنی‌داری بر میزان افشای ابعاد شاخص‌های پایداری است. در نتیجه، اطلاعات مالی به تنهایی نمی‌تواند بیانگر ارزش شرکت باشد؛ زیرا، استانداردهای جاری حسابداری توانایی ارزیابی خطرهای زیست‌محیطی و اجتماعی و سایر موارد غیرمالی تأثیرگذار بر تصمیم‌گیری را ندارد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود از شاخص‌های افشای پایداری شرکت برای ارزیابی ارزش شرکت‌ها استفاده شود.

با توجه به جهانی شدن مبحث پایداری و با عنایت به این که در حال حاضر سطح افشای شاخص‌های پایداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پایین است، پیشنهاد می‌شود این شرکت‌ها در این زمینه فعالیت بیشتری داشته باشند.

به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده تأثیر میزان شاخص‌های پایداری افشا شده بر ارزش شرکت، تأثیر میزان شاخص‌های پایداری افشا شده بر قیمت و بازده سهام شرکت، رابطه بین عملکرد پایداری و حاکمیت شرکتی و رابطه بین میزان شاخص‌های پایداری افشا شده و کیفیت سود شرکت در سطح صنایع مختلف را بررسی کنند.

References

1 Fleming, P. (2010). "A Race toward

Sustainability and Profits: New Report

- Delivers Powerful Message and Roadmap for Companies”, Available at: <http://www.ceres.org>. [Online][22 December 2017]
- 2 World Commission on Environment and Development (1978). *From One Earth to One World: An Overview*, 15th Edition, Oxford: Oxford University Press.
 - 3 Khajavi, S. and M. Etemadi Jouryabi (2015). “Corporate Social Responsibility and Its Reporting”, *Journal of Health Accounting*, Vol. 4, No. 2, pp. 104-123. [In Persian]
 - 4 Martinez, J.; Gracia-Sanchez, I.; and B. Cuadrado (2013). “Effect of Financial Reporting Quality on Sustainability Information Disclosure”, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, Vol. 22, No. 1, pp. 45-64.
 - 5 KPMG (2011). “KPMG International Survey of Corporate Responsibility Reporting 2011”, Available at: <https://www.kpmg.de/docs/survey-corporate-responsibility-reporting-011.pdf>. [Online][12 June 2017]
 - 6 The Association of Chartered Certified Accountants (2015). *Corporate Reporting (CR)*, Chapter 17, Florida: Kaplan Publishing.
 - 7 Hasas Yeganeh, Y. and Gh. Barzegar (2013). “Presenting the Components and Indicators of Corporate Social Responsibility and Its Current Status in Iran”, *Journal of Socio-Cultural Development Studies*, Vol. 2, No. 1, pp. 209-234. [In Persian]
 - 8 Kashanipour, M.; Jandaghi, G.; and M. Rahmani (2018). “Investigating the Relationship between Financial Reporting Quality and Sustainability Information Disclosure of Companies Listed on the Tehran Stock Exchange”, *Journal of Empirical Research in Accounting*, Vol. 8, No. 1, pp. 11-31. [In Persian]
 - 9 McNichols, M. (2002). “Discussion of the Quality of Accruals and Earnings: The Role of Accrual Estimation Error”, *The Accounting Review*, Vol. 77, No. 1, pp. 61-69.
 - 10 Francis, I.; Lafond, R.; Olsson, P.; and K. Schipper (2003). “Earnings Quality and the Pricing Effects of Earnings Patterns”, *Working Paper, Duke University*, Available at: <https://ssrn.com/abstract=414142>. [Online][23 July 2011]
 - 11 Francis, J.; Huang, A.; Rajgopal, S.; and A. Zang (2008). “CEO Reputation and Earnings Quality”, *Contemporary Accounting Research*, Vol. 25, No. 1, pp. 109-147.
 - 12 Avishek, B. and J. David (2017). “Corporate Social Responsibility and Capital Allocation Efficiency”, *Journal of Corporate Finance*, Vol. 43, No. 3, pp. 354-377.
 - 13 Mishra, D. R.; Sodok, E.; Gh. Omran, G.; and C. Chuk (2011). “Does Corporate Social Responsibility Affect the Cost of Capital?”, *Journal of Banking & Finance*, Vol. 35, No. 9, pp. 2388-2406.
 - 14 Herzig, C. and S. Schaltegger (2006). “Corporate Sustainability Reporting: An Overview”, *Sustainability Accounting and Reporting*, Available at: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4020-4974-3>. [Online][12 June 2017]
 - 15 Reverte, C. (2009). “Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure Ratings by Spanish Listed Firms”, *Journal of Business Ethics*, Vol. 88, No. 2, pp. 351-366.
 - 16 Waddock, S. A. and S. B. Graves (1997). “The Corporate Social Performance-Financial Performance

- Link”, *Strategic Management Journal*, Vol. 18, No. 4, pp. 303-319.
- 17 Hahn, R. and M. Kuhnen (2013). “Determinants of Sustainability Reporting: A Review of Results, Trends, Theory, and Opportunities in an Expanding Field of Research”, *Journal of Cleaner Production*, Vol. 59, pp. 5-21.
- 18 Perrini, F.; Rossi, G.; and B. Rvetta (2006). “Does Ownership Structure Affect Performance? Evidence from the Italian Market”, *Corporate Governance*, Vol. 16, No. 4, pp. 312-325.
- 19 Gavana, G.; Gottardo, P.; and A. M. Moisello (2017). “Earnings Management and CSR Disclosure. Family vs. Non-Family Firms”, *Journal of Sustainability*, Vol. 9, No. 12, pp. 1-21.
- 20 Porter, M. E. and C. Van Der Linde (1995). “Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship”, *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 9, No. 4, pp. 97-118.
- 21 Davis, K. (1973). “The Case for and Against Business Assumption of Social Responsibilities”, *Academy of Management Journal*, Vol. 16, No. 2, pp. 312-322.
- 22 Gray, R. (2006). “Social, Environmental and Sustainability Reporting and Organizational Value Creation. Whose Value? Whose Creation?”, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 19, No. 6, pp. 793-819.
- 23 Barnea, A. and A. Rubin (2010). “Corporate Social Responsibility as a Conflict between Shareholders”, *Journal of Business Ethics*, Vol. 97, No. 1, pp. 71-86.
- 24 Salama, A. (2005). “A Note on the Impact of Environmental Performance on Financial Performance”, *Structural Change and Economic Dynamics*, Vol. 16, No. 3, pp. 413-421.
- 25 Sanchez, C. B.; Aleman J. P.; and D. J. S. Martin (2017). “Sustainability Disclosure, Dominant Owners and Earnings Informativeness”, *Research in International Business and Finance*, Vol. 39, No. 1, pp. 625-639.
- 26 Sutopo, B.; Kot, S.; Adiati, A. K.; and L. N. Ardila (2018). “Sustainability Reporting and Value Relevance of Financial Statements”, *Sustainability*, Vol. 10, No. 3, pp. 1-14.
- 27 Rezaie, Z. and L. Tuo (2017). “Are the Quantity and Quality of Sustainability Disclosures Associated with the Innate and Discretionary Earnings Quality?”, *Journal of Business Ethics*, Available at: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-017-3546-y>. [Online][22 December 2017].
- 28 Sanchez. I. M. and M. Meca (2017). “CSR Engagement and Earnings Quality in Banks. The Moderating Role of Institutional Factors”, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, Vol. 24, No. 1, pp. 145-158.
- 29 Nor, N.; Nor, A.; Muhammad, K.; and A. Inaliah (2016). “The Effects of Environmental Disclosure on Financial Performance in Malaysia”, *Procedia Economics and Finance*, Vol. 35, pp. 117-126.
- 30 Jitaree, W. (2015). “Corporate Social Responsibility Disclosure and Financial Performance: Evidence from Thailand”, *Doctor of Philosophy Thesis, School of Accounting, Economic and Finance, University of Wollongong*, Available at: www.google.com/&httpsredir=1&article=5421&context=theses. [Online][23 July 2017]

- 31 Salewski, M. and H. Zulch (2014). "The Association between Corporate Social Responsibility and Earnings Quality, Evidence from European Blue Chips", Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2141768. [Online][23 July 2017].
- 32 Masoumi, S. R.; Salehnejad, S. H.; and A. Zabihi Zarinkalaei (2018). "Identifying the Variables Affecting the Extent of Sustainability Reporting of the Companies Listed on the Tehran Stock Exchange", *Journal of Audit Science*, Vol. 18, No. 70, pp. 195-221. [In Persian]
- 33 Khozein, A.; Talebnia, G.; Garkaz, M.; and B. Banimahd (2018). "Investigating the Effect of Ownership Structure on the Development of Sustainability Reporting", *Management Accounting*, Vol. 11, No. 36, pp. 1-13. [In Persian]
- 34 Sepasi, S. and M. Hasanzadeh (2016). "The Effect of Economic Dimension of Corporate Social Responsibility on the Sustainability of Earnings", *Iranian Journal of Value & Behavioral Accounting*, Vol. 1, No. 1, pp. 123-138. [In Persian]
- 35 Taghizade Khanghah, V. and M. Zeynali (2017). "Investigating the Effect of Corporate Social Responsibility on the Investment Efficiency and Innovation", *Journal of Health Accounting*, Vol. 5, No. 2, pp. 1-27. [In Persian]
- 36 Salagh, A. and B. Salagh (2016). "The Relationship between Disclosure Level of Environmental Information of Companies and Earnings Quality", *Fourth National Conference of Accounting, Financial Management and Investment*, February 15, Islamic Azad University, Azadshahr Branch. [In Persian]
- 37 Jalili, S. and F. Gheysari (2014). "Investigating the Relationship between Earnings Quality and Social Responsibility of the Companies Listed on the Tehran Stock Exchange", *Journal of Audit Science*, Vol. 14, No. 57, pp. 147-172. [In Persian]
- 38 Khajavi, Sh.; Bayazidi, A.; and S. Jabbarzadeh Kangarluei (2011). "Investigating the Relationship between Earnings Management and Corporate Social Responsibility of the Companies Listed on the Tehran Stock Exchange", *Journal of Accounting Advances*, Vol. 3, No. 1, pp. 29-54. [In Persian]
- 39 Global Reporting Initiative (2016). "Sustainability Reporting Standards", Available at: <https://www.globalreporting.org/standards>. [Online][26 October 2018]
- 40 Hanifa, R. M. and T. E. Cooke (2005). "The Impact of Culture and Governance on Corporate Social Reporting", *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 24, No. 5, pp. 391-430.
- 41 Saleh, M.; Zulkifli, N.; and R. Muhamad (2010). "Corporate Social Responsibility Disclosure and Its Relation on Institutional Ownership: Evidence from Public Listed Companies in Malaysia", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25, No. 6, pp. 591-613.
- 42 Amiri, H. and H. Mohamadi (2013). "Analysis of the Relationship between Debt Financing and Earnings Quality of the Companies Listed on the Tehran Stock Exchange", *Financial Accounting*, Vol. 4, No. 16, pp. 61-81. [In Persian]
- 43 Francis, J.; LaFond, R.; Olsson, P. M.; and K. Schipper (2005). "The Market Pricing of Accruals Quality", *Journal*

- of Accounting and Economics*, Vol. 39, No. 2, pp. 295-327.
- 44 Dechow, P. and I. Dichev (2002). "The Quality of Accruals and Earnings: The Role of Accrual Estimation Errors", *The Accounting Review*, Vol. 77, No. 1, pp. 35-59.
- 45 Namazi, M. and A. Shokrollahi (2015). "Investigation the Interaction between Debt Policy and Institutional Ownership among Pharmaceutical and Non-Pharmaceutical Companies Listed on the Tehran Stock Exchange via Simultaneous Equations", *Journal of Health Accounting*, Vol. 3, No. 4, pp. 80-103. [In Persian]
- 46 Mehrabanpour, M.; Kazempour, M.; and F. Esmail Beigi (2017). "Explaining the Mutual Relationship between Social Responsibility and Corporate Governance Using Simultaneous Equations", *Journal of Health Accounting*, Vol. 5, No. 2, pp. 112-129. [In Persian]
- 47 Granger, C. W. J. (1969). "Investigating Causal Relations by Econometric Models and Cross-Spectral Methods", *Econometrica*, Vol. 37, No. 3, pp. 424-438.